

Fiziologia aparatului urinar

Cursul 3

**Epurarea și economisirea renală a
principalelor componente plasmatică.
Rolul rinichiului în echilibrul acido-bazic**

1. Economisirea și epurarea renală a apei

■ Apa se filtrează glomerular

- ◆ Din FPR = 600 ml/min $\Rightarrow$ **125 ml/min FG - urina primară** (= ultrafiltrat de plasmă, izoton = 300 mOsm/l)
= **180 l/zi**

Prin procese tubulare
(reabsorbție $\uparrow$ = 99-99,5%)

- ◆ **1,5 l/zi urină finală** cu osmolaritatea $\cong$ 600-800 mOsm/l (limite extreme 50-1200 mOsm/l)
- ◆ Debit urinar = 1-2 ml/min (limite: 0,5-20 ml/min)

Reabsorbția tubulară a apei (99-99,5%):

■ **Tub proximal**: se reabsoarbe 65% din FG = “reabsorbție obligatorie”:

- ◆ “solvent drag” = trecerea pasivă a apei+constituenți micromoleculari, paracelular, din lumen tub în sânge;
  - ◆ pe bază de gradient osmotic și oncotic
- ◆ transcelular - pe baza gradientului electrochimic determinat de absorbția Na^+ (aquaporine tip I)

■ **Ansa Henle**

- ◆ SSD { - permeabil pt apă $\Rightarrow$ reabs. apa pe baza Δ osmotic cortico-papilar;
  - impermeabil pt. ioni + uree
- ◆ Reabs. apă 15%-20% $\Rightarrow$ Segment de concentrare a urinei (1200 mOsm/l)

- ◆ SSA { - impermeabil pt. apă;
           - permeabil pt. ioni (Na^+) ++ uree
  - ◆ Diluarea urinei
- ◆ SGA { - impermeabil pt. apă + uree;
           - permeabil pt. ioni (Na^+)
  - ◆ Diluarea urinei (< 300 mOsm/l)
- ◆ **Ansa Henle realizează disocierea reabs. apei de ioni**
- ◆ Pe SGA acționează diureticele de ansă (Furosemid)
  - ◆ ↓ reabs. Na^+ și alți ioni
  - ◆ ↓ Δ osmotic cortico-papilar
 } eliminare 20-30%FG
 ⇒ ↓ capac. de concentrare și diluție a urinei

■ **TCD (1/3 terminal) + TC**: primesc 15% din FG

- ◆ primele 2/3 ale TCD + SGA al AH = segment de diluție
- ◆ ultima 1/3 a TCD + TC: reabs. apei dependentă de ADH (8-14% FG)
- ◆ Rolul ADH: răspunde de “reabs. facultativă” a apei, prin care asigură diluarea/concentrarea urinei în funcție de necesități (**ADH are rolul major**):
  - ◆ $ADH \uparrow\uparrow \Rightarrow$ reabs. $\uparrow\uparrow$ de apă $\Rightarrow$ elim. $\downarrow$ de urină cu osmol. $\uparrow \Rightarrow$ oligurie ($\downarrow$ diureza) + concentrată
  - ◆ $\downarrow\downarrow ADH \Rightarrow$ reabs. $\downarrow\downarrow$ de apă $\Rightarrow$ elim. 15% din FG cu osmol. $\downarrow\downarrow \Rightarrow$ poliurie + diluată $\Rightarrow$ DIABET INSIPID
  - ◆ Reglarea secreției de ADH depinde de:
    - Osmol. mediului intern: $\uparrow$ osmol. $\Rightarrow \uparrow$ ADH
    - Volemie: $\downarrow$ volemia $\Rightarrow \uparrow$ ADH

Mecanisme de control ale eliminării renale de apă și Na^+

1. Feed-back tubulo-glomerular (MD - osmoRec) :
  - $\downarrow \text{FG} \Rightarrow \downarrow \text{Na}^+$ la MD $\Rightarrow \text{VD}_{\text{aa}} (?) + \text{VC}_{\text{ae}} (\text{Ag II})$
  - $\uparrow \text{FG} \Rightarrow \uparrow \text{Na}^+$ la MD $\Rightarrow \text{VC}_{\text{aa}} (\text{Ag II})$

} $\text{FG} = \text{N}$
2. Reglarea diurezei și natriurezei dependente de TA:
  - $\downarrow \text{TA} \Rightarrow \text{Renal} - \downarrow \text{FG}$ (există autoreglare)
  - $\uparrow \text{Reabs. apa} + \text{Na}^+$
  - $\uparrow \text{SRAA}$

} $\downarrow$ Eliminarea apă + Na^+
3. SNVS $\xrightarrow[\downarrow \text{TA}, \downarrow \text{Volemie}]{\text{Stimulare}}$
  - $\text{VC}_{\text{aa}} \Rightarrow \downarrow \text{FG}$
  - $\uparrow \text{Reabs. apa} + \text{Na}^+$
  - $\uparrow \text{SRAA}$

} $\downarrow$ Eliminarea apă + Na^+
4. Mecanisme hormonale:

- ◆ **ADH**: $\uparrow$ reabs. apa 8-14%FG (rol major) - în $\frac{1}{2}$ TD + TC
- ◆ **Aldosteronul**: $\uparrow$ reabs. Na^+ și secreția K^+ (activ)
 $\uparrow$ reabs. $\text{Cl}^- + \text{HCO}_3^-$ (pasiv)
 $\uparrow$ reabs. secundară apa } $\Rightarrow \downarrow$ Diureza
- ◆ **Angiotensina II** :
  - la glomerul: - $\downarrow$ Ag II $\Rightarrow V_{c_{ae}} \Rightarrow$ menține FG
  - $\uparrow$ Ag II $\Rightarrow V_{c_{aa}} \Rightarrow \downarrow$ FG
 } $\Rightarrow \downarrow$ Diureza
 - la tubi: $\uparrow$ reabs. de apă și Na^+
- ◆ **Catecolaminele** : $\downarrow$ diureza + $\uparrow$ reabs. de apă și Na^+
- ◆ **ANP** : - $\uparrow$ FG + inhibă SRAA
 - $\uparrow$ diureza și natriureza
- ◆ **Urodilatin** : $\uparrow$ diureza și natriureza

Clearance_{osmotic}

- $Cl_{osm} =$ cantitatea de plasmă epurată de solviți/min
- $Cl_{osm} = \frac{U_{osm} \times V}{P_{osm}} = \frac{600 \text{ mOsm/l} \times 1 \text{ ml/min}}{300 \text{ mOsm/l}} = 2 \text{ ml/min}$
- Cl. apă liberă = rata la care se excretă de către rinichi apa liberă de solviți: $Cl_{H_2O} = V - Cl_{Osm}$
  - ◆ Dacă Cl_{H_2O} negativ $\Rightarrow$ **urină hipertona** (ioni excretați în exces și **apa este conservată**)
  - ◆ Dacă Cl_{H_2O} pozitiv $\Rightarrow$ urină hipotona (apă excretată în exces)
  - ◆ Dacă $Cl_{H_2O} = 0 \Rightarrow$ urină izotona
- Sarcina osm = 600 mOsm/zi
- Capac. max de concentrare a urinei = 1.200 mOsm/zi
- 004 Vol. min obligatoriu de urină = 0,5 l/zi

2. Economisirea și epurarea renală a Na^+

- $[\text{Na}^+] = 142 \text{ mEq/l}$, principalul cation plasmatic
- Necesitar $\text{Na}^+ = 10\text{-}20 \text{ mEq/zi}$
- Consum $\text{Na}^+ = 100 - 200 \text{ mEq/zi}$
- la nivel renal:
  - ◆ Na^+ se filtrează glomerular
  - ◆ reabsorbție tubulară $\uparrow$ (99-99,5%)
  - ◆ excreție $\text{Na}^+ \downarrow$ (150 mEq/zi)

Reabsorbția tubulară a Na^+ (99-99,5%):

- **Tub proximal:** se reabsoarbe 65% din Na^+ din FG:
  - ◆ la polul apical:
    - ◆ cotransport Na^+ /altă substanță (G, AA, fosfat, lactat),
    - ◆ antiport Na^+/H^+
    - ◆ paracelular - “solvent drag” = trecerea pasivă a apei + constituenți micromoleculari, paracelular, din lumen tub în sânge, pe bază de gradient osmotic și oncotic
  - ◆ la polul bazal:
    - ◆ TA: pompa Na^+/K^+
    - ◆ TP pe baza Δ electro-chimic
    - ◆ Raport reabsorbție: $10 \text{ Na}^+ + 2 \text{ HCO}^-$ și 8 Cl^-

■ **Ansa Henle:** se reabsoarbe 20-25% din Na^+ :

◆ SSD: impermeabil pt. ioni și uree

◆ SSA: reabs. Na^+ : TP (Δ osm)

◆ SGA: reabs. Na^+ :

Segment diluție urina
(1200 $\rightarrow$ <150 mOsm/l)

◆ TP (Δ osm)

◆ TA (cotransp. $\text{Na}^+/\text{K}^+ / 2\text{Cl}^-$) - blocat de diuretice de ansa

◆ antiport Na^+/H^+

◆ la pol bazal: - TA (pompa Na^+/K^+) sau TP

- **TCD (1/3 terminal) și TC:** se reabsoarbe 5-10% din Na^+ :
  - ◆ dependent de hormoni:
    - ◆ Aldosteron:
      - la pol apical: $\uparrow$ permeabilitatea ptr. Na^+ și K^+
      - la pol bazal: stimulare pompa $\text{Na}^+/\text{K}^+ \Rightarrow \uparrow$ Reabs. Na^+ și secreția $\text{K}^+ + \uparrow$ Reabs. Cl^- și HCO_3^- și apă
    - ◆ ADH: rol secundar în $\uparrow$ Reabs. Na^+
    - ◆ Angiotensina II: $\uparrow$ Reabs. Na^+
    - ◆ Catecolamine: $\uparrow$ Reabs. Na^+
    - ◆ ANP: $\downarrow$ Reabs. Na^+
    - ◆ Urodilatin (secretat de TD și TC): $\downarrow$ Reabs. Na^+ și apă
  - ◆ schimburi ionice: Reabs. Na^+ și secreție de H^+ , K^+ , NH_4^+

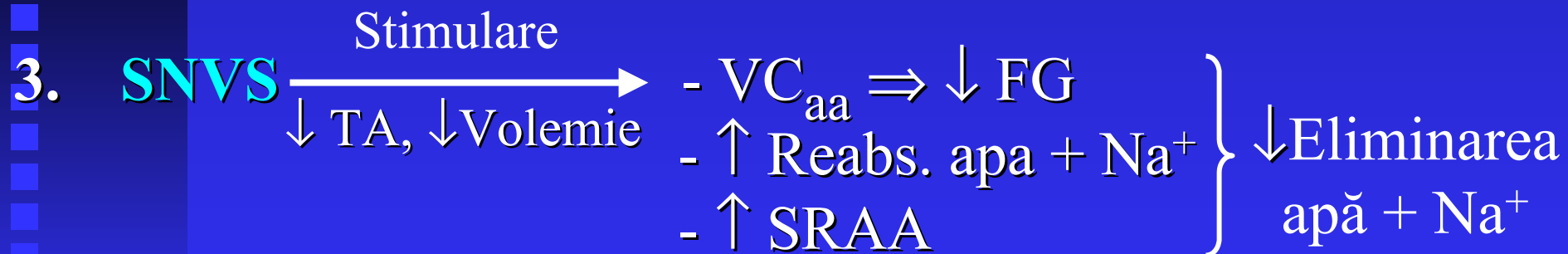
Mecanisme de control ale eliminării renale de apă și Na^+

1. **Feed-back tubulo-glomerular** (MD - osmoRec) :

- $\downarrow \text{FG} \Rightarrow \downarrow \text{Na}^+$ la MD $\Rightarrow \text{VD}_{\text{aa}}$ (?) + VC_{ae} (Ag II)
  - $\uparrow \text{FG} \Rightarrow \uparrow \text{Na}^+$ la MD $\Rightarrow \text{VC}_{\text{aa}}$ (Ag II)
- } $\text{FG} = \text{N}$

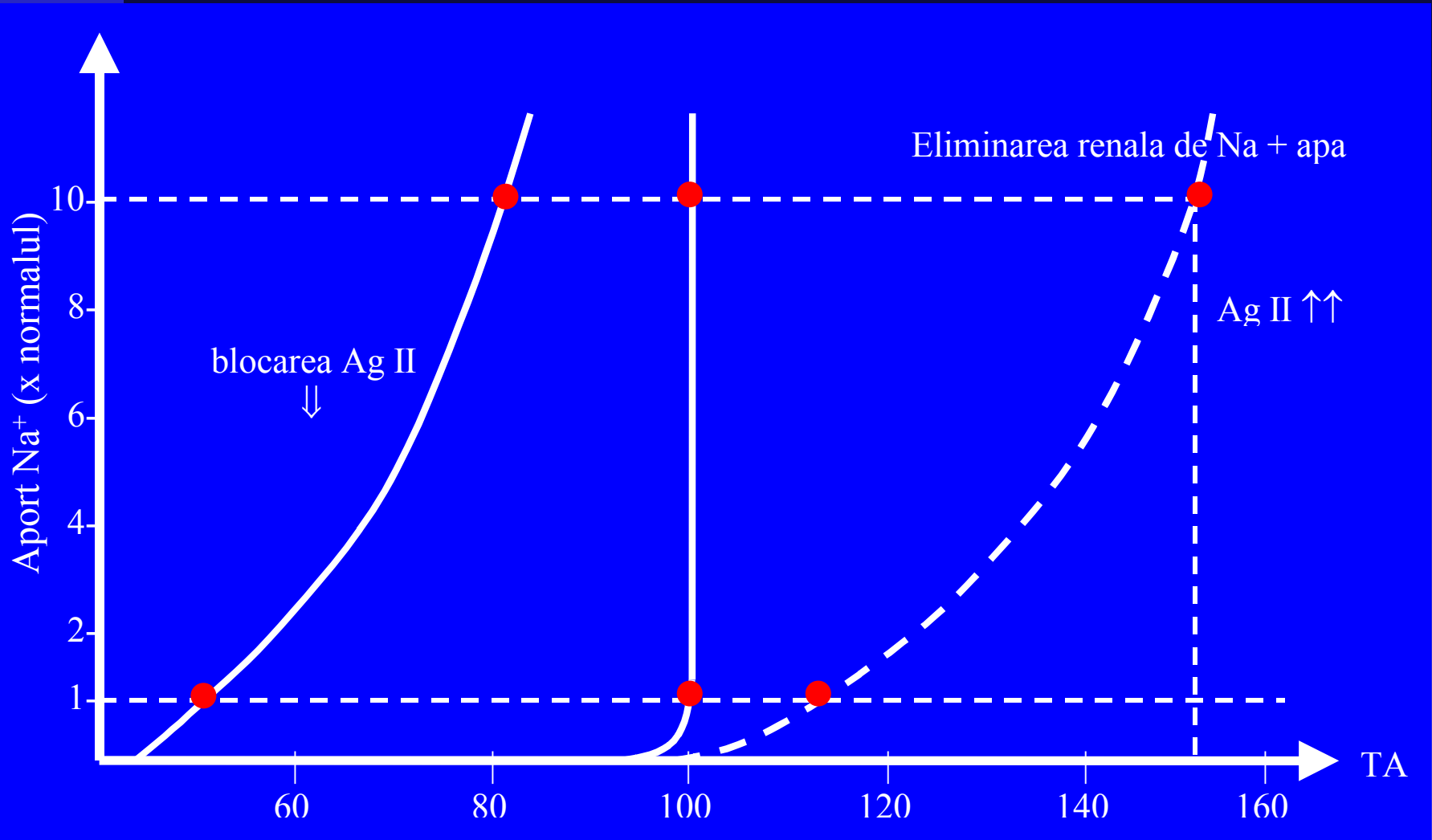
2. **Reglarea diurezei și natriurezei dependente de TA:**

- $\downarrow \text{TA} \Rightarrow \text{Renal} - \downarrow \text{FG}$ (există autoreglare)
  - $\uparrow \text{Reabs. apa} + \text{Na}^+$
  - $\uparrow \text{SRAA}$
- } $\downarrow$ Eliminarea apă + Na^+

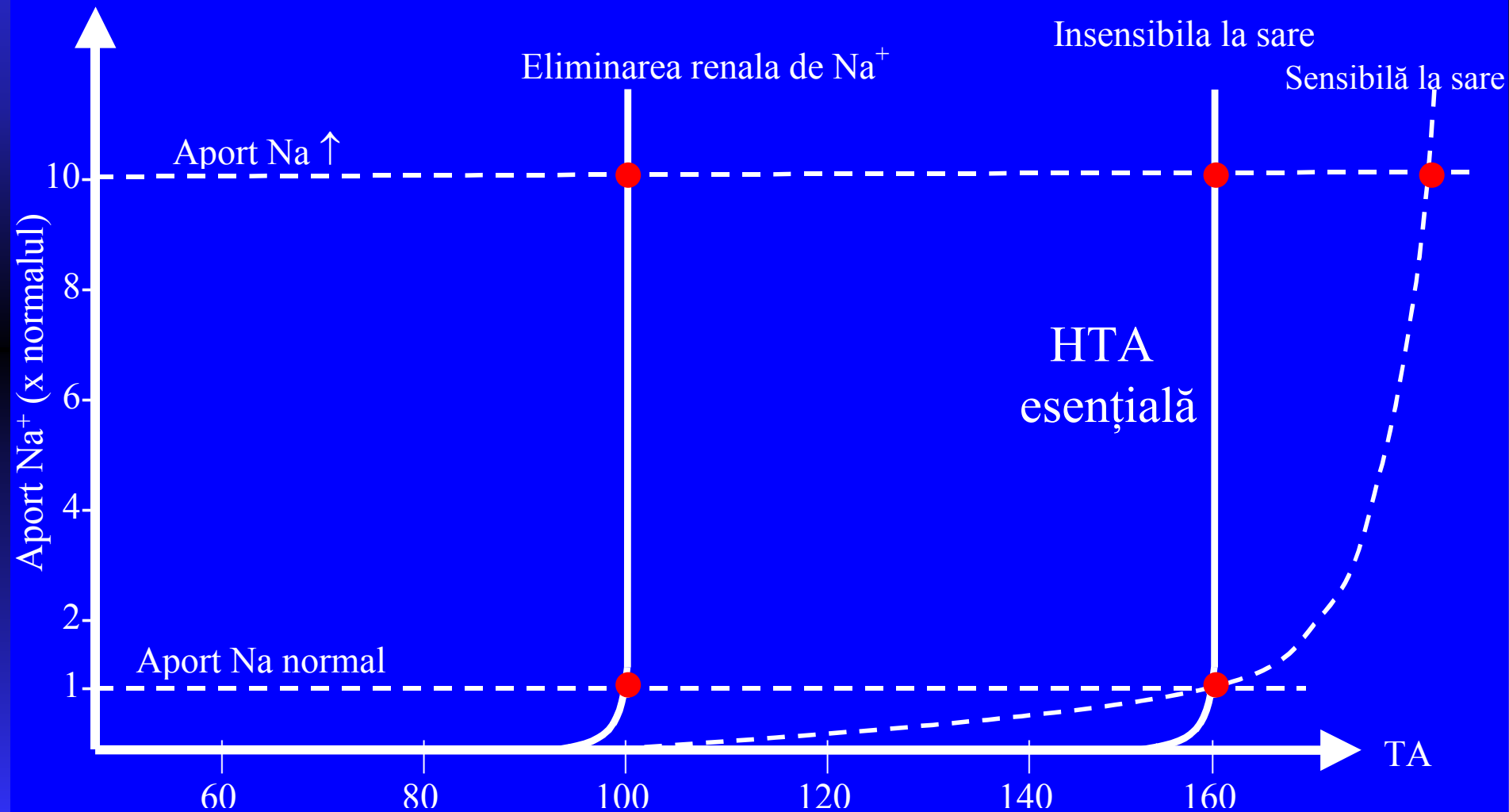

4. **Mecanisme hormonale:**

Relația între TA și aportul/eliminarea renală de Na^+

Relația între TA și aportul/eliminarea renală de Na^+ în condiții normale și HTA

3. Economisirea și epurarea renală a K^+

- $[K^+]_{pl} = 4,5 \text{ mEq/l}$,
  - ◆ principalul cation IC (98%)
  - ◆ creșterea $[K^+]_{pl} \Rightarrow$ tulburări de ritm $\Rightarrow$ stop cardiac
  - ◆ menținerea $[K^+]_{pl}$ depinde în principal **de funcția renală**
- la nivel renal:
  - ◆ K^+ se filtrează glomerular
  - ◆ reabsorbție tubulară $\uparrow$ (90%)
  - ◆ există și secreție de K^+
  - ◆ excreție $K^+ \downarrow$

Reabsorbția și secreția tubulară a K^+

- **Tub proximal**: Reabs. 65% din K^+ , paracelular (solvent drag)
  - **Ansa Henle**: Reabs. 20-25% din K^+ :
    - ◆ SSD: impermeabil pt. ioni și uree
    - ◆ SSA: reabs. K^+ : TP (Δ osm)
    - ◆ SGA: reabs. K^+ :
      - ◆ TP (Δ osm)
      - ◆ TA (cotransp. $Na^+/K^+/2Cl^-$) - blocat de diuretice de ansa
- Segment diluție urina
(1200 $\rightarrow$ <150 mOsm/l)
- **TCD (1/3 terminal) și TC** (Segment de finalizare a urinei):
  - ◆ **Reabs. 5% + Secreție K^+** cu ajutorul pompei $Na^+/K^+ \Rightarrow$ aici se determină cantitatea de K^+ eliminată
  - ◆ Controlată de: $-[K]_{pl}$
    - Aldosteron: - PA: $\uparrow$ permeabilitatea pt K^+
    - PB: stimulare pompa Na^+/K^+
    - EAB: competiție între eliminarea K^+ și H^+

4. Economisirea renală de Cl^-

- $[\text{Cl}^-]_{\text{pl}} = 110 \text{ mEq/l}$, principalul anion extracelular
- Renal: se filtrează integral glomerular, se reabsoarbe tubular 99-99,5% $\Rightarrow$ se elimină $\downarrow$ în urină
- Reabsorbția Cl^-
  - ◆ **TCP**: 70-80% prin TP: urmează Na^+ + depinde de EAB
    - ◆ raport: 10 Na^+ antrenează 2 HCO_3^- + 8 Cl^- (mai ales în ultima parte a TCP)
  - ◆ **AH**: SGA + primele 2/3 TD:
    - ◆ la Pol apical: cotransport (TA) $\text{Na}^+/\text{K}^+/2\text{Cl}^-$
    - ◆ la Pol bazal: TP
    - ◆ aici acționează diureticele de ansă, care blochează reabsorbția Cl^- și Na^+ și secundar de apă $\Rightarrow \uparrow$ diureza + $\downarrow$ volemia
  - ◆ **TCD (1/3 terminal) +TC**: reabsorbția Cl^- dependentă de Aldosteron: reabsorbția Na^+ antrenează pasiv reabsorbția de $\text{Cl}^- + \text{HCO}_3^-$.

5. Economisirea renală de Ca^{2+} și Mg^{2+}

- Ca^{2+} important pentru excitabilitatea neuro-musculară
- $[\text{Ca}^{2+}]_{\text{pl}} = 5\text{mEq/l} = 9-11 \text{ mg } \%$
- Repartiția Ca^{2+} :
  - ◆ 99% în os (rezervor Ca^{2+}),
  - ◆ 1% extracel,
  - ◆ 0,1 % IC
- In plasma:
  - ◆ 40 % Ca legat de proteine (albumine) $\Rightarrow$ NU se FG
  - ◆ 50 % Ca^{2+} ionizat ($\uparrow$ în acidoză) $\Rightarrow$ se filtrează glomerular
  - ◆ 10 % Ca neionizat, legat de anioni (fosfat Ca^{2+} , citrat Ca^{2+}) $\Rightarrow$ se filtrează glomerular
- Ca^{2+} din FG se reabsoarbe tubular $\uparrow$ 98-99 %
- Ca^{2+} se elimină $\downarrow$ în urină (1%).

■ Reabsorbția Ca^{2+} :

◆ **TCP**: 65 % din Ca^{2+} FG prin:

◆ “solvent drag”

◆ TA: ATP-ază Ca^{2+} dependentă $\Rightarrow$ reabsorbția activă de Ca^{2+} la nivelul membranei bazale completează TP

◆ **AH - SGA**: 20 % - 30 %

◆ **TCD (1/3 terminal) + TC** : 5-10 %

■ Reabsorbția Ca^{2+} depinde de:

◆ PTH și vitamina D_3 (CTL): $\uparrow$ Reabsorbția Ca^{2+} (mai ales în AH + TD) și $\uparrow$ Excreția fosfatului

◆ Calcitonina: $\uparrow$ Reabsorbția Ca^{2+}

◆ Fosfatul plasmatic: $\uparrow$ PTH $\Rightarrow$ $\uparrow$ Reabsorbția Ca^{2+}

◆ EAB: Acidoza $\uparrow$ Reabsorbția Ca^{2+} iar Alk o scade

■ TA Ca^{2+} are capacitate limitată: $Tm_{\text{Ca}} = 0,125 \text{ mM/min} \Rightarrow$
 $\uparrow [\text{Ca}^{2+}]_{\text{pl}}$ se depășește $Tm_{\text{Ca}} \Rightarrow$ Calciurie

- $[Mg^{2+}]_{pl} = 3 \text{ mEq/l}$
- Mg^{2+} are rol în majoritatea sistemelor enzimaticice IC
- În plasmă:
  - ◆ Mg^{2+} ionic $< 50\% \Rightarrow$ se FG
  - ◆ Mg legat de Pr $> 50\%$
- Renal: Mg^{2+} se reabs. 94-95%:
  - ◆ **TCP**: 30%
  - ◆ **AH – SGA**: 65%
  - ◆ **TCD (1/3 terminal) + TC**: $< 5\%$
- Reabsorbția Mg^{2+} depinde de :
  - ◆ PTH
  - ◆ $[Mg^{2+}]$ (i.p)
  - ◆ $[Ca^{2+}]$ (i.p)

Echilibrul acido-bazic (EAB)

■ Constantele plasmatiche ale EAB:

◆ $\text{pH} = 7,4 \pm 0,05$ unde $\text{pH} = \log \frac{1}{[\text{H}^+]} = -\log [\text{H}^+]$

◆ $\text{pH}_{\text{IC}} = 6 - 7,4$ (ușor mai acid)

◆ $\text{PCO}_2 = 38 - 42 \text{ mmHg}$

◆ $\text{HCO}_3^- = 24 - 27 \text{ mEq/l}$

◆ $\text{H}_2\text{CO}_3 = 1,2 \text{ mmol/l}$ ($\text{H}_2\text{CO}_3 = \text{PCO}_2 \times 0,03$)

◆ Baze totale (BT) = 36 - 38 mEq/l

◆ Baze exces (BE) = -2 $\rightarrow$ +2 mEq/l

◆ $\text{CO}_2 \text{ total} = 24-28 \text{ mmol/l}$

◆ Anion gap = $[\text{Na}^+] - [\text{Cl}^-] - [\text{HCO}_3^-] = 10 \text{ mEq/l}$ ($\uparrow$ Ac Metab)

■ Menținerea $\downarrow [\text{H}^+]_{\text{pl}}$ (40 nEq/l) = esențială pt. funcționarea majorității sistemelor enzimatiche din organism $\Rightarrow$ necesitate pt. buna funcționare a tuturor celulelor.

■ Mecanisme de menținere a EAB

- 1) **Sisteme tampon**
  - 2) **Funcția respiratorie**
  - 3) **Funcția renală**
- ⇒ Intră în acțiune imediat, rapid dar de scurtă durată
- ⇒ Intră în acțiune lent (ore-zile) dar eficient, de lungă durată

1) Sistemele tampon

- ◆ formate dintr-un acid slab (AS) și sarea sa cu o bază tare
- ◆ în prezența unui acid tare (AT) $\Rightarrow$ transformă AT în sarea sa și eliberează AS $\Rightarrow$
  - ◆ avantaj: menține pH în limite normale
  - ◆ dezavantaj: în timp se consumă sistemul tampon
- ◆ Calitățile unui sistem tampon:
  - ◆ pK cât mai apropiat de pH
  - ◆ concentrație mare
  - ◆ componente reglabile

◆ Principalele sisteme tampon

1. Sistemul bicarbonat - cel mai important plasmatic

- Form. Henderson-Hasselbalch: $\text{pH} = \text{pK} + \log \frac{[\text{HCO}_3^-]}{[\text{H}_2\text{CO}_3]}$
- Componente:
  - componenta respiratorie = H_2CO_3 - depinde de $\text{PCO}_2 \Rightarrow$ controlată prin respirație
  - componenta metabolică = HCO_3^- - depinde de funcția metabolică $\Rightarrow$ controlată prin funcția renală
- Avantaje: - are $\text{pK} = 6,1 \Rightarrow$ apropiat de pH ;
  - $[\text{HCO}_3^-]_{\text{pl}} = 24 \text{ mEq/l}$;
  - componente reglabile

2. Sistemul fosfat - important IC și renal

- are $\text{pK} = 6,8$; $[\text{HPO}_4^{--}]_{\text{pl}} = 2 \text{ mEq/l}$;

3. Sist. proteinat - cel mai important IC; pK aproape de 7,4

2) Funcția respiratorie $\Rightarrow$ controlează eliminarea CO_2
- CO_2 este format prin procesele metabolice celulare și eliminat pe cale respiratorie:
 $\Rightarrow$ în tahipnee $\Rightarrow$ $\uparrow$ eliminării CO_2 $\Rightarrow$ hipocapnie $\Rightarrow$
 $\downarrow$ $[\text{H}^+]$ $\Rightarrow$ rol în compensarea unei acidoze metabolice
 $\Rightarrow$ în bradipnee $\Rightarrow$ $\downarrow$ eliminării CO_2 $\Rightarrow$ hipercapnie $\Rightarrow$
 $\uparrow$ $[\text{H}^+]$ $\Rightarrow$ rol în compensarea unei alcaloze metabolice

3) Funcția renală $\Rightarrow$ intervine lent (ore-zile) dar eficient și determinant, realizând:

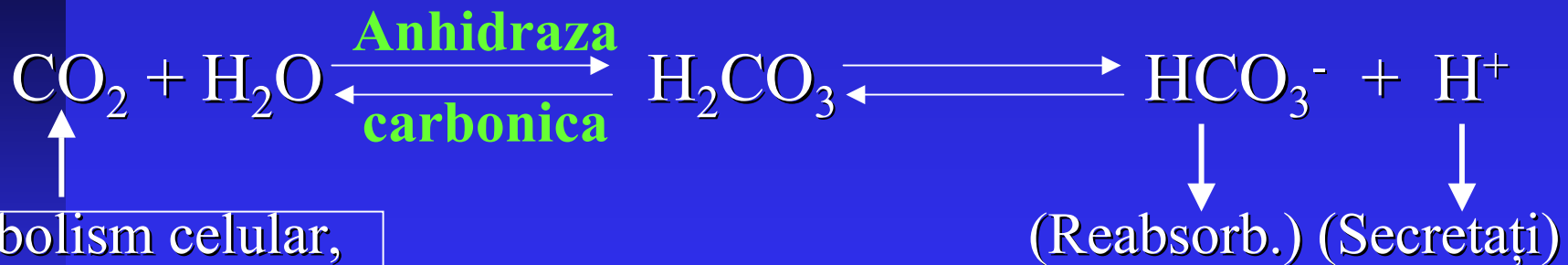
- ◆ Secreția H^+
- ◆ Reabsorbția și sinteza de HCO_3^-
- ◆ Acidifierea tamponelor urinare ($\text{pH}_{\text{urinar}} = 4,5-8$)
- ◆ Excreția NH_4^+

6. Rolul rinichiului în EAB

■ **Funcția renală** $\Rightarrow$ intervine lent (ore-zile) dar eficient și determinant, realizând:

1. Secreția H^+
2. Reabsorbția și sinteza de HCO_3^-
3. Acidifierea tampoanelor urinare ($pH_{urinar} = 4,5-8$)
4. Excreția NH_4^+

■ în nefrocitele din TCD, SGA, TC - reacție cheie :

■ în celulele intercalare din TC: excreție $\uparrow\uparrow H^+$ prin pompa H^+

1. Secreția H^+ :

- ◆ producția H^+ : 40-80 mM/zi, eliminați în urină ca:
  - ◆ 20-40 mM/zi - Tamponare urinare acide
  - ◆ 30-40 mM/zi - NH_4^+ (și excesul de H^+)
- ◆ menținerea $\downarrow[H^+]_{pl}$ (40 nEq/l) = esențială pt. funcționarea sistemelor enzimatică → corespunde unui pH sanguin = 7,35-7,45 (limite extreme 6,8 - 8)
- ◆ Stimuli: - $\uparrow PCO_2$
  - $\uparrow[H^+]$ (Acidoză)
  - Aldosteronul.

■ Sediul secreției H^+ :

- ◆ **TCP**: secreție $H^+ \cong 80-90\%$:
  - ◆ mecanism: antiport H^+/Na^+
  - ◆ pt. fiecare H^+ secretat se reabsoarbe 1 HCO_3^-
- ◆ **AH - SGA**: secreție $H^+ \cong 10\%$
  - ◆ mecanism: antiport H^+/Na^+
  - ◆ pt. fiecare H^+ secretat se reabsoarbe 1 HCO_3^-
- ◆ **TCD (1/3 terminal) și TC**: secreție $H^+ \cong 10\% \Rightarrow$ are loc acidifierea maximă a urinei $\Rightarrow$ pH urinar =6 (limite 4,5-8)
  - ◆ mecanism:
    - antiport H^+/Na^+
    - pompa H^+ (celule intercalare) $\Rightarrow$ TA independent de Na^+
  - ◆ pt. fiecare H^+ secretat se reabsoarbe 1 HCO_3^- .

2. Reabsorbția de HCO_3^- :

- $[\text{HCO}_3^-]_{\text{pl}} = 24-27 \text{ mEq/l}$
- Rol important în EAB
- La nivel renal:
  - ◆ se filtrează glomerular
  - ◆ dacă $[\text{HCO}_3^-]_{\text{pl}} < 27 \text{ mEq/l}$:
    - ◆ se reabs. tubular 100% (Cl=0)
    - ◆ se produce HCO_3^- în nefrocit din $\text{CO}_2 + \text{H}_2\text{O}$, în prezența AC
  - ◆ dacă $[\text{HCO}_3^-]_{\text{pl}} > 27 \text{ mEq/l}$: apare HCO_3^- în urină

Sediul reabsorbției de HCO_3^- :

■ **TCP**: 85-90%

a) nu se reabsoarbe HCO_3^- filtrat ci echivalentul său produs în nefrocit în prezența AC:

◆ pt. fiecare H^+ secretat (antiport H^+/Na^+) se reabsoarbe 1 HCO_3^-

◆ raport cu Na^+ : $10 \text{Na}^+ + 2 \text{HCO}_3^- + 8\text{Cl}^-$

b) din metabolismul Glutaminei $\rightarrow$ $\left\{ \begin{array}{l} \text{HCO}_3^- \rightarrow \text{Reabsorbiți} \\ \text{NH}_4^+ / \text{NH}_3 \end{array} \right.$

$\downarrow$ $\downarrow$
Secr. antiport $\text{Na}^+/\text{NH}_4^+$ Secr. direct TP

■ **AH - SGA**: 10%

◆ același mecanism ca la **TCP** (a)

■ **TCD (1/3 terminal) și TC: 5%**

- ◆ același mecanism ca la **TCP (a)**
- ◆ în plus, H^+ poate fi secretat independent de Na^+ , prin **pompa H^+** , și de fiecare dată se reabsoarbe HCO_3^-
- ◆ Excesul de H^+ → acidifiere tamponare urinare
→ formare ioni NH_4^+ } eliminare

■ Stimuli pentru **reabsorbția de HCO_3^-** :

- ◆ PCO_2 - d.p.
- ◆ $[HCO_3^-]_{pl}$
- ◆ $[H^+]_{pl}$ - d.p.
- ◆ Aldosteronul - d.p.
- ◆ $[K^+]_{pl}$ și $[Cl^-]_{pl}$ - i.p.

3. Acidifierea tamponelor urinare

- ◆ Determină aciditatea titrabilă
- ◆ Tamponare urinare:
  - ◆ Fosfat - cel mai important
  - ◆ Urat, creatinina, β -hidroxibutirat
- ◆ Reprezintă mecanismul prin care se elimină H^+ + anionii acizilor slabi ($\cong 50\%$ din ionii de H^+)
- ◆ Tamponul fosfat urinar: **fosfat alcalin/fosfat acid**
  - ◆ important în 2/3 terminal TD și TC
  - ◆ în prezența H^+ : **fosfat alcalin** $\rightarrow$ **fosfat acid** $\rightarrow$
    - eliminare excesului de H^+ în urină;
    - Na^+ rezultat din disocierea **fosfatului alcalin** trece în nefrocit la schimb cu H^+ și apoi în sânge;
    - pentru fiecare H^+ secretat, se reabsoarbe 1 HCO_3^- .

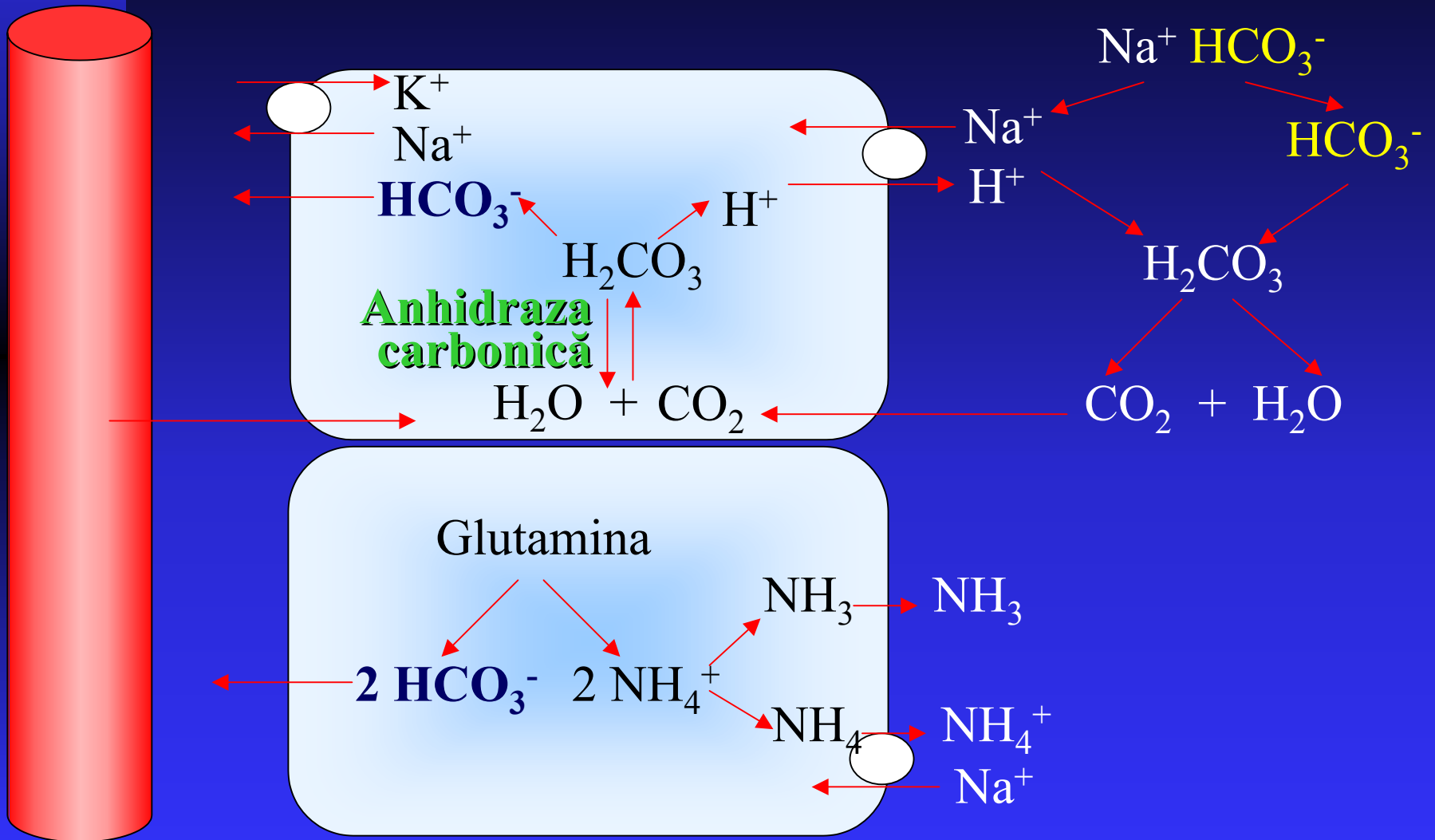
4. Excreția de NH_4^+

- **TCP**: prin dezaminarea AA (Glutamina) $\rightarrow \text{HCO}_3^-$ (care se reabsoarbe) și $\text{NH}_4^+ / \text{NH}_3$ (care trec în urină)
- **AH - SGA**: $\text{NH}_4^+ / \text{NH}_3$ trec în interstițiul renal
- **TCD și TC**:
  - ◆ NH_3 trece în nefrocite și apoi difuzează în lumenul tubular (permeabil pt. NH_3 și impermeabil pt. NH_4^+) $\Rightarrow$
    - ◆ **pH urinar = acid** $\Rightarrow$ formare NH_4^+ eliminați în urină
      - se elimină $\cong 50\%$ din ionii de H^+
      - mecanismul principal de eliminare a excesului de H^+ în acidozele cronice
      - pt. fiecare NH_4^+ eliminat se reabsoarbe 1 HCO_3^-
    - ◆ **pH urinar = alcalin** $\Rightarrow \text{NH}_3$ retrodifuzează în nefrocite și se oprește amoniogeneza.

Mecanisme în tubul contort proximal

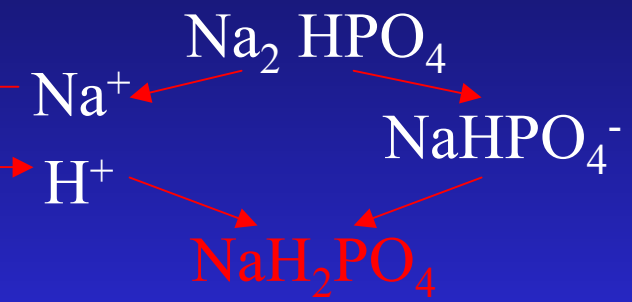
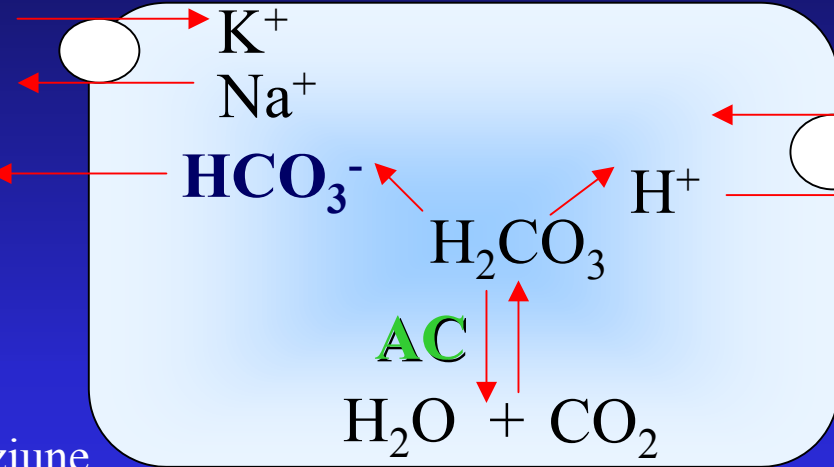
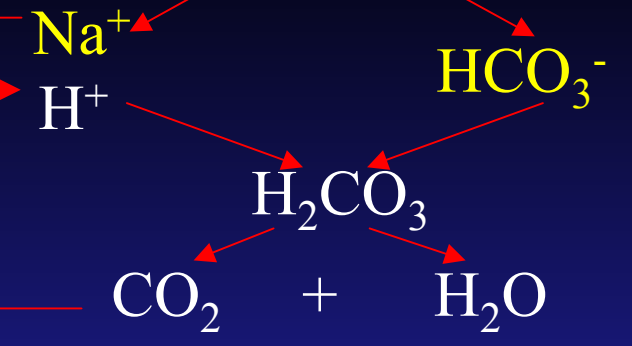
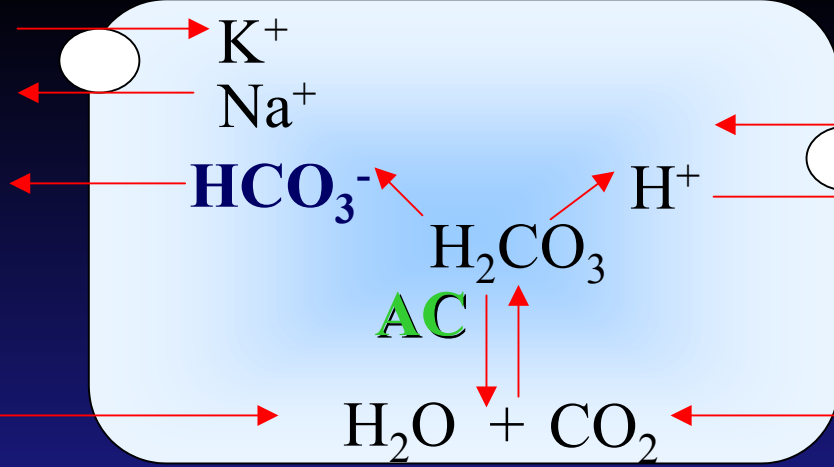
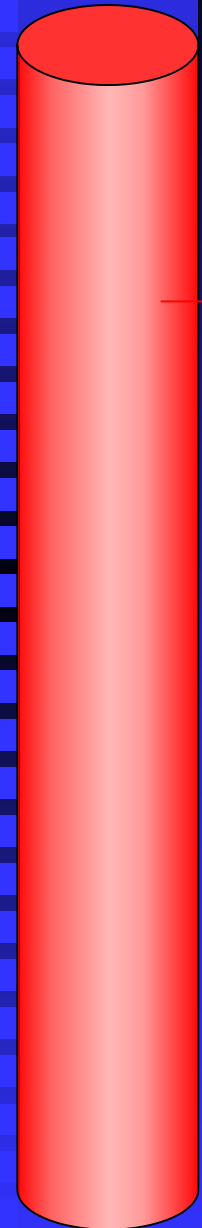
Sânge

Urină

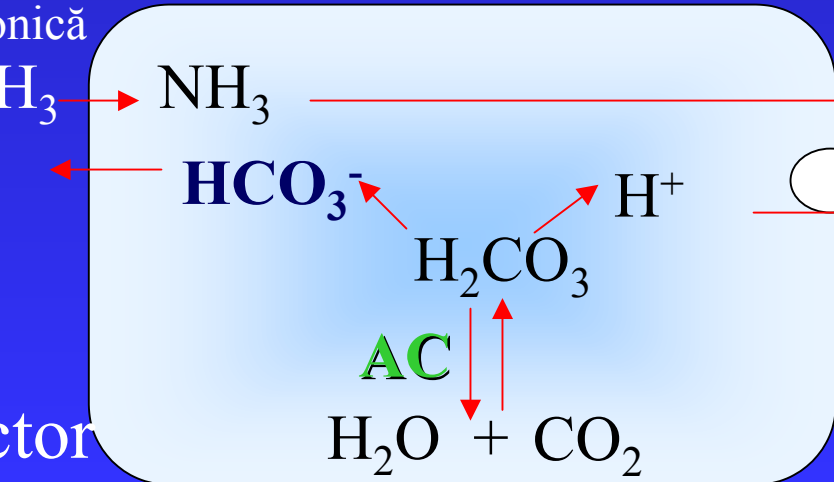

Sânge

Na⁺ HCO₃⁻ - Urină

Difuziune nonionică

Difuziune blocată ("trapped")

Tubul colector

Variațiile EAB

■ Acidoza (pH < 7,35)

◆ Respiratorie: ↑ PCO₂ (hipercapnie – prin bradipnee)

◆ Forma compensată: ↑ HCO₃⁻ proporțional ⇒ pH=const

◆ Forma decompensată: ↑ HCO₃⁻ neproporțional ⇒ pH=↓

◆ Metabolică: ↓ HCO₃⁺

◆ Forma compensată: ↓ PCO₂ proporțional ⇒ pH=const

◆ Forma decompensată: ↓ PCO₂ neproporțional ⇒ pH=↓

◆ Rinichiul intervine în corecția acidozei prin ↑ secreției H⁺ și ↑ sintezei și reabsorbției de HCO₃⁻.

Variațiile EAB

■ Alcaloza (pH >7,45)

◆ Respiratorie: ↓ PCO₂ (hipocapnie – prin tahipnee)

◆ Forma compensată: ↓ HCO₃⁻ proporțional ⇒ pH=const

◆ Forma decompensată: ↓ HCO₃⁻ neproporțional ⇒ pH=↑

◆ Metabolică: ↑ HCO₃⁺

◆ Forma compensată: ↑ PCO₂ proporțional ⇒ pH=const

◆ Forma decompensată: ↑ PCO₂ neproporțional ⇒ pH=↑

◆ Rinichiul intervine în corecția alcalozei prin ↓ secreției H⁺ și ↑ excreției de HCO₃⁻.

Modifi- care	Forma	HCO_3^-	PCO_2 (H_2CO_3)	HCO_3^- H_2CO_3	pH	RENAL
Acidoza respira- torie	Compen- sată	↑ pro- porțional	↑	Const.	Const	↑Sinteza + Reabs HCO_3^-
	Decom- pensată	↑	↑↑	↓	↓	↑Excreția H^+
Alcaloza respira- torie ↑↓	Compen- sată	↓ pro- porțional	↓	Const.	Const	↓Excreția H^+
	Decom- pensată	↓	↓↓	↑	↑	↑Excret., HCO_3^-
Acidoza metabo- lică	Compen- sată	↓	↓ pro- porțional	Const.	Const	↑Sinteza + Reabs HCO_3^-
	Decom- pensată	↓↓	↓	↓	↓	↑Excreția H^+ , NH_4^+
Alcaloza metabo- lică	Compen- sată	↑	↑ pro- porțional	Const.	Const	↑Excret., HCO_3^-
	Decom- pensată	↑↑	↑	↑	↑	

7. Epurarea renală a NH_3

- $[\text{NH}_3]_{\text{pl}} = 40\text{-}80 \text{ microMol/l}$
- Se elimină urinar 40 mMol/zi
- TOXIC pt SNC (traversează bariera hemato-encefalică)

Organismul dispune de mecanisme de detoxifiere

- ◆ Ureogeneza hepatică
  - ◆ Formarea glutaminei în SNC
  - ◆ Eliminarea renală ca săruri de amoniu
- Sursa NH_3 urinar:
    - ◆ 30% din FG
    - ◆ 70% prin dezaminarea AA (Glutamina) în nefrocitele **TP** $\Rightarrow \text{HCO}_3^- + \text{NH}_4^+ / \text{NH}_3$ (sistem tampon).

- **În AH - SGA:** $\text{NH}_4^+ / \text{NH}_3$ trec în interstițiul renal $\Rightarrow$ un echilibru
- **În TD și TC:**
  - ◆ NH_3 trece în nefrocite (difuziune nonionică)
  - ◆ apoi difuzează în lumenul tubular (permeabil pt. NH_3 și impermeabil pt. NH_4^+), și dacă:
    - ◆ pH urinar = acid $\Rightarrow$ formare NH_4^+ eliminați în urină ca săruri de amoniu
      - mecanismul principal de eliminare a excesului de H^+ în acidoze cronice
      - pt. fiecare NH_4^+ eliminat se reabsoarbe 1 HCO_3^-
    - ◆ pH urinar = alcalin $\Rightarrow$ NH_3 retrodifuzează în nefrocite și opresc amoniogeneza.

8. Epurarea renală a ureei

- $[uree]_{pl} = 15-60 \text{ mg}\%$
- Principala formă de eliminare a azotului
- Sinteza: la ficat (ureogeneză)
- La nivel renal: - ureea se FG
  - se reabsoarbe tubular 50%
  - se elimină urinar 50%
- **TP**: reabs. uree pasiv, pe baza Δ osmotic
- **AH: SSD** - impermeabil pt uree și ioni (concentrarea urinei)
  - ◆ **SSA** - permeabil pt uree $\Rightarrow$ ureea se reabsoarbe/secretă în funcție de concentrație (TP)
  - ◆ **SGA** - impermeabil pt uree
- **TD și TC** - permeabil pt uree $\Rightarrow$ ureea se reabsoarbe pasiv, progresiv, dependent de ADH (prin reabsorbția apei $\Rightarrow$ asigură concentrarea ureei) $\Rightarrow$ ureea are rol în formarea Δ osmotic cortico-papilar (în mecanismul multiplicator contracurent).

9. Economisirea și epurarea renală a fosfaților

- $[\text{fosfații}]_{\text{pl}} = 1-1,5 \text{ mEq/l}$
- La nivel renal: - fosfații se FG
  - se reabsorb tubular în funcție de fosfatemie
  - reabs. este controlată de PTH ($\downarrow$ reabs. fosfat)
- **TP:** reabs. 60-70% - pasiv, pe baza Δ osmotic
  - cotransport Na/fosfat (la pol apical)
- **AH-SGA:** reabs. 10%
- **TD și TC:** cel mai important sistem tampon urinar:
  - ◆ Raport fosfat alcalin/fosfat acid - sânge = 4/1
    - urină = 1/4
  - ◆ Vezi rolul rinichiului în EAB